

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ

Фондовий ринок є важливим джерелом фінансування для підприємств реального сектора економіки. За допомогою інструментів фондового ринку підприємства можуть залучити значні кошти, які дозволять їм розширити масштаби своєї діяльності. Однак постійні фінансові кризи та слабкий розвиток фондового ринку обмежують можливості підприємств щодо використання цього джерела фінансування. Тому важливо оцінювати стан та тенденції розвитку фондового ринку з точки зору його використання для фінансування підприємств реального сектора економіки.

Більшість операцій на фондовому ринку України здійснюється державою, а не підприємствами. Це означає, що фондовий ринок не виконує свою основну функцію, а саме залучення коштів для підприємств. Обсяг ринку акцій та облігацій в Україні також дуже малий. Це пов'язано з тим, що для емітентів-підприємств існує ряд перешкод для виходу на фондовий ринок, таких як високі вимоги до власних цінних паперів та витрати часу та ресурсів на здійснення емісії. В результаті підприємства не зацікавлені в використанні інструментів фондового

ринку для управління структурою власного капіталу. Тому необхідно розробити заходи, які б сприяли розвитку фондового ринку та збільшенню його ролі в фінансуванні підприємств реального сектора економіки [1].

Дослідження фінансової архітектури на рівні окремої компанії виконані вітчизняними та зарубіжними вченими. Однак вони потребують подальшого вивчення впливу ситуації та тенденцій у фінансовому секторі на фінансовий сектор архітектури компаній у контексті використання їх фінансування підприємств реального сектору економіки, що потребує якісного аналізу поточної ситуації на фондовій біржі в Україні.

Демо визначення таким основоположним поняттям як інвестиційна середа та інвестиційний процес. Інвестиційна середа характеризується типами паперів, які обертаються на ринку, умовами їх придбання та продажу. Поняття інвестиційного процесу обумовлено тим, що яким чином інвестор приймає рішення при виборі цінних паперів, об'ємів та строків інвестування.

Зазначимо, що набір цінних паперів, маючих невелику доходність, не завжди є найбільш ефективним. Як правило, процес інвестування супроводжується зміною структур інвестиційного капіталу. Об'єктом інвестування (інвестиційним активом) може виступати любий об'єкт, який має цінність (вартість). Іншими словами, процес інвестування досягає збільшення матеріальних цінностей за допомогою отримання прибутку та збільшення вартості основного капіталу чи отриманні інших вигод.

При інвестуванні основними факторами є вартість та час. Кожний інвестиційний актив з часом змінюється у вартості, тобто майже будь-який інвестиційний актив має різну вартість в різний період часу. Причому не завжди можливо визначити строгу залежність вартості об'єкту від часу. Відсутність

достатньої кількості інформації про майбутню вартість інвестиційного активу, обумовлює необхідність обліку факторів ризиків при інвестуванні. Ризик, як і вартість, з часом у більшій кількості випадків завжди змінюється, а також не піддається однозначному визначенню [2].

На період січень-грудень 2022 року загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, становив 57,45 млрд грн, на відповідний період 2021 року становив 112,39 млрд грн, що більше на 54,94 млрд грн.

Протягом січня-грудня 2022 року Комісією зареєстровано 20 випусків акцій на суму 35,05 млрд грн. (табл. 1). Порівняно з аналогічним періодом 2021 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 7,84 млрд грн (табл. 2).

Таблиця 1 – Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2022 року

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн	Кількість випусків, шт.
Січень	373,31	5
Лютий	13,08	2
Березень	0,00	0
Квітень	0,00	0
Травень	0,00	0
Червень	9,15	2
Липень	1032,58	2
Серпень	0,00	0
Вересень	790,30	2
Жовтень	450,50	1
Листопад	304,30	2
Грудень	32075,08	4
Усього	35048,30	20

Джерело складено авторами за даними [3]

Таблиця 2 – Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2021 року

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн	Кількість випусків, шт.
Січень	124,96	5
Лютий	2 252,71	7
Березень	1 883,98	3
Квітень	146,96	4
Травень	4 357,27	4
Червень	1 087,10	12
Липень	2 437,60	9
Серпень	2 067,68	5
Вересень	3 244,52	11
Жовтень	20 734,22	8
Листопад	2 390,87	7
Грудень	2 156,41	11
Усього	42 884,28	86

Джерело складено авторами за даними [3]

Динаміка обсягу випуску акцій за період січень-грудень 2022 року та аналогічний період 2021 року наведена на рис. 1.

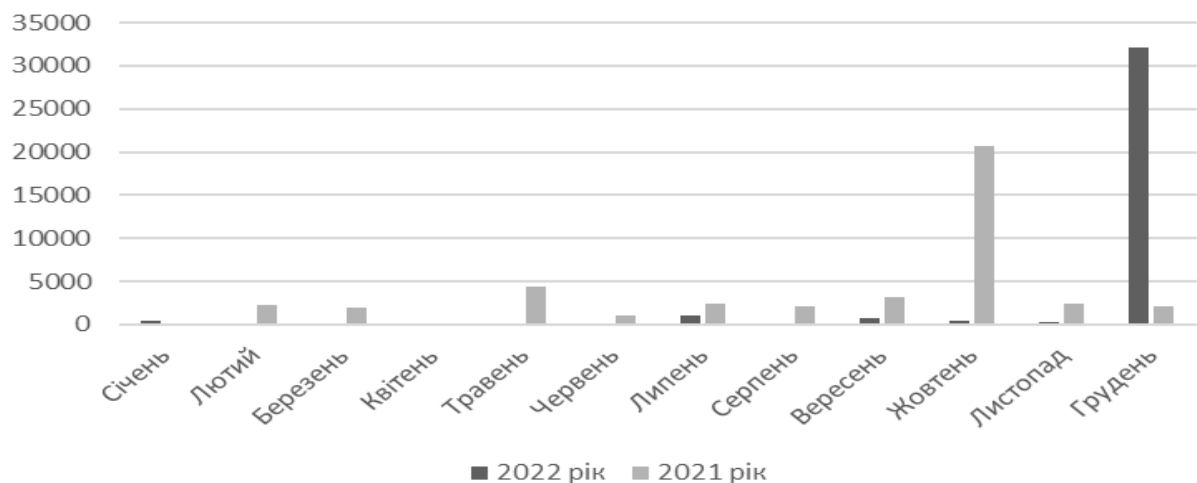

Рисунок 1 – Динаміка обсягу випуску акцій за період січень-грудень 2022 року та аналогічний період 2021 року

Джерело складено авторами за даними [3]

Динаміка кількості випуску акцій за період січень-грудень 2022 року та аналогічний період за 2021 рік наведена на рис. 2.

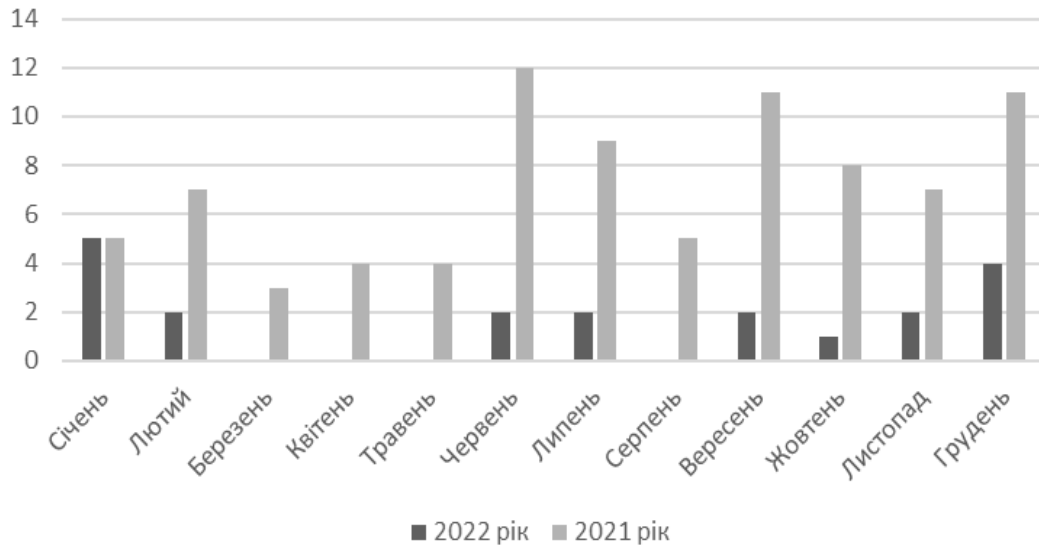

Рисунок 2 – Динаміка кількості випуску акцій за період січень-грудень 2022 року та аналогічний період за 2021 рік

Джерело складено авторами за даними [3]

З початку року станом на 31.12.2022 Комісією скасовано реєстрацію 103 випуски акцій на суму 4,0 млрд грн.

Таким чином, обсяг випуску акцій за період січня-грудня 2021 року становив 42884,28 млн грн, на відповідний період 2022 року становив 35048,30 млн грн, що на 7835,98 млн грн менше ніж попереднього року. Отже, Обсяг випуску акцій впав на приблизно 18,28% порівняно з 2021 роком.

Комісією протягом січня-грудня 2022 року зареєстровано 39 випусків облігацій підприємств на суму 2,03 млрд грн. та випуски облігацій підприємств у іноземній валюті на 6,4 млн. доларів США. Порівняно з аналогічним періодом 2021 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 7,95 млрд грн. (табл. 3, табл. 4).

Таблиця 3 – Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2022 року

Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн				Кількість випусків, шт.
	Загальний обсяг зареєстрованих випусків, млн грн	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	
Січень	450,39	450,39	0	0	14
Лютий	1221,05	1221,05	0	0	15
Березень	0	0	0	0	0
Квітень	0	0	0	0	0
Травень	0	0	0	0	0
Червень	0	0	0	0	0
Липень	70	70	0	0	1
Серпень	0	0	0	0	0
Вересень	50	50	0	0	1
Жовтень	0	0	0	0	0
Листопад	235	235	0	0	8
Грудень	0	0	0	0	0
Усього	2026,45	2026,45	0	0	39

Джерело складено авторами за даними [3]

З початку року станом на 31.12.2022 Комісією скасовано реєстрацію 31 випусків облігацій підприємств на суму 7,40 млрд грн.

Таблиця 4 – Обсяг та кількість випусків облігацій підприємств, зареєстрованих Комісією протягом січня-грудня 2021 року

Період	Обсяг випуску облігацій підприємств, млн грн				Кількість випусків, шт.
	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	Загальний обсяг зареєстрованих випусків	
Січень	158,11	0,00	0,00	158,11	4
Лютий	3405,02	0,00	0,00	3405,02	33
Березень	225,00	0,00	0,00	225,00	2
Квітень	255,00	200,00	0,00	455,00	5
Травень	215,54	0,00	0,00	215,54	14
Червень	2231,61	0,00	0,00	2231,61	14
Липень	757,28	0,00	0,00	757,28	10
Серпень	853,46	0,00	0,00	853,46	6
Вересень	626,93	0,00	0,00	626,93	8
Жовтень	15,00	0,00	0,00	15,00	1
Листопад	948,21	-	-	948,21	13
Грудень	87,92	-	-	87,92	3
Усього	9779,08	200,00	0,00	9979,08	113

Джерело складено авторами за даними [3]

Протягом січня-грудня 2021 року зареєстровано випуски облігацій підприємств у іноземній валюті на суму 25,4 млн доларів США.

Протягом січня-грудня 2021 року зареєстровано випуски облігацій місцевої позики на 1,1 млрд грн, що на 2,79 млрд грн менше порівняно з даними за аналогічний період 2020 року [3].

Таким чином, загальний обсяг зареєстрованих випусків облігацій за період січня-грудня 2021 року становив 9979,08 млн грн, на відповідний період 2022 року становив 2026,45 млн грн, що на 7952,63 млн грн менше ніж попереднього року. Отже, загальний обсяг зареєстрованих випусків облігацій впав на приблизно 79,63% порівняно з 2021 роком.

Отже, фондовий ринок є механізмом, який дозволяє підприємствам та державі залучати інвестиції. Це відбувається шляхом випуску цінних паперів, таких як акції та облігації. Інвестори, які купують ці цінні папери, отримують право на частку майна або доходу емітента. Таким чином, фондовий ринок забезпечує сприятливі умови для залучення додаткових коштів для фінансування господарської діяльності.

Фондовий ринок України перебуває в кризовому стані, який негативно впливає на економіку країни. Для стабілізації ситуації необхідно провести реформи, які б зробили ринок більш ефективним. Ці реформи повинні бути розроблені з урахуванням найефективніших державних інструментів і в найкоротші терміни. З розвитком економіки, появою нових форм власності збільшується спектр інструментів, що приносить прибуток інвестору. Хоча акції, облігації та інші цінні папери не створюють додаткову вартість, вони дозволяють інвестору збільшити вартість початкового капіталу.

Ліквідний, надійний та прозорий фондовий ринок має забезпечити реалізацію національних інтересів України та економічне зростання.

Перелік джерел посилання

1. Бондар Ю.А. Диверсифікація інвестиційного портфелю. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 16. С. 270- 273.
2. Багацька К.В. Теоретико-методичні основи формування інвестиційного портфеля корпорацій. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит»*. 2010. № 1. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/255/>.
3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>.
4. Полозова Т.В., Мурзабулатова О.В., Степаненко С.В., Городецька Т.Е. Теоретичні засади формування та розвитку фондового ринку України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Західноукраїнський національний університет. 2023. № 1. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-38>.
5. Селіванова К.В., Ключко Л.А. Фондовий ринок в Україні: проблеми та основні напрями їх вирішення. *Молодий вчений*. 2020. № 4. С. 352-355. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/4/73.pdf> (дата звернення: 19.11.2023).
6. Мельник О.І., Капітан І.М. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/60.pdf (дата звернення: 19.11.2023).